

1 Oritxi Mahãdu-ò 1 Oritxi Hãwã Dohodỹỹna Mahãdu-ò

¹ Paulo jiarỹ Deuxudeewimy deòdumy wãhãre, Jesuisi Kristu deòdỹỹna-ki wahe. Jiarỹ waityhydỹỹdu seriòre Sòteni-wana adee warybereny adiwahinyde. ² Oritxi hãwã dohodỹỹna mahãdu-ò heka watyyriti adiwahinyde, Jesuisi Kristu òbitidỹỹna mahãdu-ò, Deuxu hõrõ mahãdu-ò, hãwyy, hãbu-wana, ibutumy Jesuisi Kristu ityhydỹỹdu mahãdu-ò. Tii iny Iòlòrenymy heka ratximyhỹre. ³ Ruxetòena, ywina-wana adeeren kanakemyidi watzireri, Deuxu iny tyby-ribi, Jesuisi Kristu iny Iòlò-ribi.

⁴ Deuxumy reàlàmy watxiwãhãre, Jesuisi Kristu adeereny ruxetòena diwahinydeki. ⁵ Ibutumy dori iribi tòerymy ahãte arybena-di, erysydỹỹna-di. ⁶ Kristu dee rybena akireny roimyhỹre. ⁷ Iribi awahidỹỹna rauhenyõreri, kaiboho dori Kristu deòsidỹỹnamy teraòmahãte. ⁸ Jesuisi arawiòhenanyhyy rarekre bededỹỹnana konana-ò, tatxuu òbitimy ixiko-ò, rexilamadỹỹnykemy. ⁹ Deuxu òbitihyyra. Tii aratabinyra Tariòre Jesuisi Kristu-wana rarekremy, iny Iòlòrenymy.

¹⁰ Jiarỹ adeereny rexitòenyneri Jesuisi Kristunimy iny Iòlòrenynimy wiwese wimy wimy bityhynymy marybebenykemy. Wadee awiòre wiribi hitxi hitxidỹỹ. Wii bitotynytyhymy boibekemy adireny watxiwãhãre, arakyreny-ki,

aerysynareny-ki. ¹¹ Kaiboho waseriòre mahãdu, wimy taujõmotenyteri. Lòe hetowoludu mahãdu kia wako relyyra. ¹² Inyõ wadee rarybemyhỹre. Ijõ mahãdu heka Paulo rityhynymyhỹre ihõrõ mahãdu wahe, ijõ heka Apòlo rityhynymyhỹre ijõ tasỹ Pedro rityhynymyhỹre, ijõ tahe Kristu rityhynymyhỹre. ¹³ Aõherewe, Kristu be iny rihitxihitxinyomyhỹre. Paulo be itxeò nihikỹ tyre-ki rurure adeeremy. Pauloni-di be rasebere. ¹⁴ Inyõ he ròratisebenyõre. Krispu, Kaiowanale tahe resebenyre. Tai tahe wabedesamy watxireri. ¹⁵ Kiamy ta heka inyõ rarybeke lau rejõnymahãre: —Jiarỹ Pauloni-di rexisebenyre. ¹⁶ Tefana hetowoludu mahãdu adiratisebenyrde. Inyõ reratisebenyrkeki wanohõti reaõhyyre. ¹⁷ Kristu dori aõsebedỹỹmy aõkõ diwateònyde Rybewihikỹmy rybemy. Bede erydỹỹna nihikỹmy rybemy aõkõ diwateònyde, Jesuisi itxeò-ki lamana ariwòkemy aõkõ, kia inydeeremy rurureki wahe.

¹⁸ Kristu itxeò rubumy ijyy heka ityhydỹỹdukõdu dee itxỹtena rare. Biu-ò hedu mahãdu dee tahe, Deuxu ruru kia rare. ¹⁹ Kiamy tahe iritidỹỹna roire: ierysydu mahãdu erysyna-di ariixãwidỹỹnyke. Bede erydu rayky-di adiijõnykre. ²⁰ Titxibo tahe bede erydu rare. Tyyritimy erydu heka titxibo rare. Titxibo tahe wiji dỹỹraxidu rare. Kabede ludu bede erysyna heka Deuxu-ò itxỹtedỹỹna rare. ²¹ Bede bede ludu mahãdu rõhõtinyre bedeerytyhymy. Tai tahe Deuxu iximy rierynanyõhyyre. Kia tahe Deuxudeewire. Iny rybewihikỹmy rybe heka iny witxira-ò itxỹtere. Kia-di tahe Deuxu iny ritareri iny

rityhynyreki. ²² Judeu mahādu aōwiwi rŷikemy aōbo raremy ratxireri. Judeukōdu mahādu bede erysydŷŷna-di rarekemy riijemyhŷre. ²³ Kristu itxeō-ki lamanamy iny rarybemyhŷrenyre. Kia tahe judeu mahādu riojinyre, judeukōdu mahādu dee itxŷtena kia rare. ²⁴ Tahe Deuxu rariròwysyna judeu tule judeukō mahādu-ò heka Kristu erydŷŷna tule ruruna rare ihedŷŷnarenymy. ²⁵ Deuxu itxŷtedŷŷnamy rybe hābu bedeery ratyre rare. Deuxu iruruōkeki, tii hābu ruru ratyre iruru rare.

²⁶ Waseriòre mahādu arariròwysyna-di mohōtinybenybeke. Betehemy iny erysyna mahādu-ribi sōweōre, Deuxu rariròwysyna mahādu. Dinodu mahādu sōweōre, iny Iòlòtyhy mahādu-ribi sōweōre. ²⁷⁻²⁸ Deuxu heka aōna aōna itxŷtena ritare bedeeryhykŷ mahādu riixŷrudŷŷnykremy. Aōna aōna ruruō Deuxu ritare aōna aōna ruru-di riixŷrudŷŷnykremy aōna aōna derare, aō aōkō rare Deuxu ritare aō-di aō aōkō-ò riyjanykre. ²⁹ Tai dorihe inyō rexityhynykōkemy Deuxuko-txi. ³⁰ Kaiboho dori Jesuisi Kristu hōrō toite. Tii heka inydee ibutumy rare: erysynamy òbitinamy, tamanamy, tarasanamy rare biu-ò hena wahe. Deuxu kia ibutumy diwahinyde inydeereny. ³¹ Kia dori ritina rybe-ki roire: –Inyō rexiwowodynykeki, Deuxu-ki rexiwowodynyke.

2

¹ Waseriòreboho aō hābu bede erynihikŷ wese aōkō adeeremy anade. Deuxu rybetyhydŷŷnanamy ararybekremy. Rybenihikŷmy heka rarybeōre.

² Tii sohojile reeryre akireny rarewāhāu,

Kristu itxeò-ki lamanale wahe. ³ Akireny rarewãhãu waruruõmy rarewãhã, ixÿru brebu tahe riwamytatadÿÿnyre. ⁴ Wabedeerydÿÿna erytyhy rybesirahakÿ-di aõkõ rarybereri iny rityhynkemy. Urile tahe Deuxu Tyytyby ruru-di rarybewãhãre. ⁵ Hãbu erytyhydÿÿna aõkõ bityhynkemy adi wãhãre Deuxu ruruna tahe atyhynarenymy heka idi toite.

⁶ Ityhydÿÿdu umy-ò bedede erydÿÿna-di rarybemahãre. Kabede aõmydÿÿnana bedede ery aõkõ rare. ⁷ Kia tahe Deuxu erydÿÿna tyhyre. Kia heka hãbu mahãdu lau riwòmyhÿre. Juhu inydeereny riywinyre. ⁸ Kia bedede erydÿÿna inyõ wiji Iòlòtyhy mahãdu rieryõre. Kia rierymyhÿkeki, Wanyrÿ wowydyna-ribi itxeò-ki ritamadÿÿnyõhyre inihe. ⁹ Iwese Ritidÿÿna roireri wese rare: –Rue lobixiõhyymyhÿre, nohõti heka roholaõhyymyhÿre, inywo rieryõhyymyhÿre, aõbo Deuxu riwinyre taluuna mahãdu dee, tamy riwahinykremy. ¹⁰ Deuxu Tyytybytyhymy kia inyboho riteòwarixinyrenyrene. Ityytyby ibutumy rieryre. Deuxu raykywo-ribi aõ ritÿnynymyhÿre. ¹¹ Inyle heka iny ixirayky rierykre, kawese tule Deuxu tyytybydile aõna aõna rierykre. ¹² Bede aõmydÿÿnana aõkõ inydeereny wahisidÿÿdu rare. Deuxu Tyytyby tahe inydeereny wahisidÿÿdure. ¹³ Kiadile Deuxu wahisidÿÿna iny reeryrenyrene. Kia iny reerydÿÿnanymahãrenyrene hãbu bedede erydÿÿna-di aõkõ, Deuxu Tyytyby rybe-di tahe reerydÿÿnanywãhãre. Kia iny retÿnynymahãre iny Deuxu Tyytybytyhy-di mahãdu-ò. ¹⁴ Iny Deuxu Tyytybytyhy-di rÿiõra

mahãdu dee Deuxu Tyytybytyhy aõmydỹyna dera. Tamy itxỹte rare. Rierykõre. Deuxu Tyytybytyhydile iny rierymyhỹre. ¹⁵ Iny heka Deuxu Tyytybytyhydikeki ibutumy rierymyhỹre. Inyõ tahe tuu aõmy tuu irybeõna. ¹⁶ Ryberiti-ki roire: –Mobo tahe rieryre Wanyrỹ rayky, mobo tamy aõ ritỹnynykre inyõ aõbo? Inyboho Kristu rayky ijõdire, iwesele raraykynymhỹre.

3

¹ Waseriõreboho adeereny rarybeõhyre hãbu Deuxu Tyytybytyhy-di rỹira wesemy. Hãbu òrarudu wesemy rỹirawesemy adeereny ararybeke. Uladu wesemy Kristutyhydỹy-ki rỹira wesemy adeereny rarybere. ² Huỹsy-di òedỹy araerynadỹy nyrenyreu rỹsỹnaterere wesemy aõkõ erydỹy nasiramy aõkõ rybe. Kia rỹsỹna rỹsỹmy texiywinyõtenyete. Wiji tule texihumy aõkõ toitenyete. ³ Òrarudu wesemy dori ahãtenyete. Ihãrumy, ijãmy atximyhỹtenyete. Tai tahe òrarudu mahãdu wesemy ahãte ityhydỹy dukõdu mahãdu wesemy ahãtenyete. ⁴ Inyõ rarybekeki: –Jiarỹ Paulo erydỹy nay-ki rare. Ijõ rarybekeki: –Jiarỹ Apõlo erydỹy nay-ki rare. Tiiboho ityhydỹy dukõdu mahãdu wesemy ihỹrenyete. ⁵ Aõbohe Apõlo, aõbohe Paulo. Deuxu deõdu heka inyboho roire. Inyribireny tetyhynymy teerymahãtenyete. Iwese Deuxu iny sohoji sohoji-ò aõmydỹyna riwahinyre wese, tai tetyhynytenyete. ⁶ Ta jiarỹle rybemy rarybere iny aõty ribõrõnymyhỹre wese, Apõlo rybe ritỹnynyre iny alòbòrõna ribenymyhỹre wese rituunyre. Deuxule tahe idimyhỹre iwese alòbòrõna riumydỹynymyhỹre wese. ⁷ Tai tahe

tòbòròdỹỹdu aõ aõkõ rare; ituudỹỹdu tule aõ aõkõ rare. Deuxule aõwedu wedu heka rare. Tiile ityhydỹỹdu widỹỹdu nihikỹ rarekre. ⁸ Tòbròdỹỹdu ituudỹỹdu-wana sohoji wesemy ihỹrenyre. Sohoji sohoji tauri wahisidỹỹ ritakremy, iwese sohoji sohoji raaõmysỹdỹỹmyhỹre wese. Wiwana dori Deuxu dee iny raaõmysỹdỹỹmyhỹre. ⁹ Inyboho heka Deuxu wiòhedỹỹdu mahãdu roire. Kaiboho tahe Deuxu oworu wese toite. Iwese tahe Deuxu heto wese kaiboho toite.

¹⁰ Heto widỹỹdu deyrewewese retelenyre. Ibutumy Deuxu ruxetòenamy kia rewinyre. Juhumana retidire idi tahe itira ityre reòdònyra. Ywimy biwinybenykre. Awimy bitamadỹỹnykemy.

¹¹ Jesuisi Kristu juhumana wese heka rare, inyõ tiile tarasadu wahe ijõ manaõ teròwymy ritidiõtyhy.

¹² Ibutumy juhumanatyre-ki relereri. Ijõ womati tỹrỹrỹhỹkỹ, ijõ prata-di ijõ manatỹny-di, ijõ òwòru-di, ijõ òteti-di, ijõ horeru-di. ¹³ Kia txuu Kristu txu wahe riteòsinykre aõdibo sohoji sohoji raaõmysỹdỹỹmyhỹre heòty dori riurihixinanykre. Aõhebo iny rotỹỹnymyhỹreki.

¹⁴ Juhumanatyre-ki iny aõmydỹỹna rỹikeki, tii uri iwahisidỹỹnana ritakre.

¹⁵ Iny aõmydỹỹna rasõkeki tii ròõnodỹỹkre. Ihãre tahe tarasana ritakre heòtyroobymy wahe.

¹⁶ Kaiboho Deuxu heto wesemy toitemahã. Teeryõte aõbo. Deuxu Tyytybytyhy heka aworeny-ki rasỹnymyhỹre. ¹⁷ Inyõ Deuxu heto wesemy rahukeki, Deuxu tii rihukre, Deuxuheto dori rare. Kia tahe kaiboho toite Deuxu heto lytytyhy rare, ihõrõtyhy wahe.

¹⁸ Ixi itxenadỹỹõmy, inyõ bedeerymy ixi-di

rõhõtinykeki, raitxỹteke tai tahe bedeery inatyhy-ki rareke. ¹⁹ Kabede bede eryna tahe Deuxu dee itxỹtena rare. Kia Ritidỹỹna-ki tahe roire: – Bede erynadu tyhy tabedeerydỹỹna-ki Deuxu-ò ròõnodỹỹre. ²⁰ Ijõ Ritidỹỹna-ki roire: –Wanyrỹ, bede erydu rayky rieryre. Kia raykywi aõ aõkõ rare, rybetyhy aõkõ. ²¹ Iny aõmydỹỹnana-di ixiwowydỹỹõmy, ibutu dori ahõrõ rare. ²² Paulo, Apòlo, Pedro, bede, umy, rubu, aõmydỹỹna wijina, aõmydỹỹna bede kanakre, ibutumy ahõrõ rare. ²³ Kaiboho Kristu hõrõ toite. Kristu Deuxu hõrõ rare.

4

¹ Inyboho Deuxu deòdu roire, ibutumy idi mohõtinybenyke tii inykireny ihỹre. Inyboho dori Deuxu aõmydỹỹnana erykõdu tỹnydỹỹdu roire. ² Deuxu tỹnydỹỹdu òbitihyky rarekemy. ³ Wadi rõhõtinykeki awimy aõbo ibinamy aõbo kia tahe wadee aõ aõkõ rare. Aõbo dohodỹỹ tỹnydỹỹdu mahãdu wadi rohõtinyke kia wadee aõkõhykyre. Jiarỹ tahe ixi-di dehummy rahõtinyõhyymahãre. ⁴ Jiarỹ reeryõre inyõ aõbinamy wadee rexiwonyke warayky wadee òbiti rare. Tahe ihãrele òbitimy iko-ki rare. Wanyrỹ tahe wadi timy rõhõtinyke. ⁵ Kia tahe wiji idi timy nohõtĩõmy. Jesuisi nonanako-ki. Tii tahe kanakreu, ibutumy wasimy aõ rỹira ritỹnynykre, ibutumy iny raykymy rỹira ritỹnynykre. Kia txule ibutumy iny tabedeòby ritakre Deuxu-ribi. ⁶ Kia aõna aõna wawese riwawesenanyreri. Apòlo wese tule rewesenanyreri. Kaiboho dori bierybenykemy kia: ierysydỹỹrenyõmy

aõbo iritidỹnawo-ki ihoõre. Kia wese keki, ijõ tỹnydỹỹdu ijõ ratyrene ryiõtyhy. ⁷ Mobo iny wiribi iwitxiramy ihỹre. Aõbohe akire Deuxule aõwiwi adee riõre. Ibutumy iribi tetateki tahe aõherekibo axiwedere. ⁸ Kaiboho ibutumy aõ ijõdire. Tatyhytenyete, iòlò wesemy taditehemynyete iny arawiõhenanyrenyõre. Wadee awire kaiboho iòlòmỹ ahãtenyete. Tai jiarỹboho awana ariòlònykre. ⁹ Kiamyrene òsana. Deuxu dee heka inyboho deòdỹỹna mahãdu rurukrerke mahãdu roire ibutuko-txi, ýjuko-txi, hãbukò-txi. ¹⁰ Kristu òraru-ki itxýtewesemy jiarỹboho roire. Kaiboho Kristu erydure riki. Jiarỹboho warurukõrenyrene. Kaiboho orarudirenyrene jiarỹboho inyõ waluurenyõre. Kaiboho tahe ibutu luuna toite. ¹¹ Ihãre tahe wiji ramamy, bemomomy, tykyõmy rekoamyhỹre. Tule sỹywisidỹỹna rỹiõre. Tule jiarỹboho wahãwã òbiti ihokõre. ¹² Ihãre inyboho naaõmysỹdỹỹmyhỹde iny debò-di irukemy. Inyõ inydeereny aõbinamy rarybekeki, awilemy inyboho rirawyònymyhỹre. Inyõ aõsirahakỹle inydee riwinykeki, aõmy rybeõmyke. ¹³ Rybebinamy inyboho dee reakeki, ihãrele Deuxumy tamy rarybemyhỹre. Rỹnysityby wese inydireny tiiboho retehemyhỹre, ijese ijese wesemy.

¹⁴ Kia ròritidỹỹreri aixỹrudỹỹrenymy aõkõ, tahe wiõhedỹỹdumy retirỹreri binadỹỹna lau, iwese inytybyõ tariõre rierynanyrene wese. ¹⁵ Tahe sõwemy Kristu-ki bede erydỹỹdu rỹire. Sõwemy aõkõ bobohomy rỹirenyrene. Kristumy heka jiarỹ sohojile borenymy rare. Rybewihikỹ erysyna-dĩ dori borenymy rãire. ¹⁶ Kia dori kaiboho

wawesemy boibekemy adireny watzireri. ¹⁷ Tai Tximòtxi reteònyre adeereny. Tii wariòre luu wesemy ratxire. Tii òbiti rare Wanyrỹ-ò. Tai watxi òhòtirenny reake iwese Jesuisi Kristury wese rariamyhỹreki, tule iwese reerynanyre wese ibutu dohodỹỹna hetowo-ki. ¹⁸ Inyò ixiwowydymy ixidi ròhòtinymyhỹ iwese arura-ò araòreki. ¹⁹ Wanyrỹdeewikeki arakre wylemy arorarenny-ò. Tai arierykre ixiwowydymy nohòtidu irybe sohojile aòkò arierykre, aòhebo rotỹỹnyre tule arierykre. ²⁰ Deuxu òlòna heka rybe sohojile aòkò rare, rurutyhy heka rare. ²¹ Aòbo tahe awityhyre òhòte-di adehemyny aòbo, ada luuna-di ywina-di adehemyny aòbo?

5

¹ Dohodỹỹna mahãduy-ki òrarutyhy-di riki toite kia tahe rare: hãbuò heka tybyhãwyytyby-wana roire. Kia òraru tahe ityhydỹỹdukòdu mahãdu riòludunyòhyymyhỹre. ² Kia hyyle xixi-di aò aòkò tòhòtinymyhỹte. Aòherekibo bede teòtiinyòtenyete tahinyòmy idi textìdenyòhyytenyete. Hãbu kia riwinyre, ityhydỹỹdu mahãduy-ribi biòlòdỹỹnyke. ³ Jiarỹ akyneny-ki watxiòrerihãre, tahe warybetytyby awanarenny ratxireri, iwese jiarỹ awana ratximyhỹre wesele. Tahe wadohodỹỹna ariwahinykre kahãbumy ibinamy riwinyremy. Tahe ityhydỹỹdu ributunykeu, ⁴ warybetytyby akireny rỹireu, Jesuisi Kristu ruru akireny rỹireu, kahãbu Satanasi-ò biwahinybenyke. ⁵ Tai kahãbu umy Satanasi-ò biwahinybenyke itytytyby tahe rahenykre Wanyrỹ Jesuisi kia nonanatxu-u. ⁶ Arybe iximy wydy awi aòkò rare. Taholaòtenyete

aõbo kia rybe-ò; iuri ibutere paõ widỹỹna sõwemy rauridỹỹra uridỹỹna heka òraru wese heka rare. ⁷ Idi behubenyke iuri hitxina-di, tahe paõ iuriõmy rỹirekre wese boibekemy òbitimy, Kristu tule budòeni xiwedỹỹna wesemy inydeereny rurure, iny Pascoareny worana bedehesi dorihe rarỹỹnomy rare. ⁸ Tai tahe ixena roxina rikiwinyrenyke. Paõ iuri-di ryiõmy rakatximyhỹreny. Kia uri paõ òraruihetxina wese rare. Paõ tỹmyra, òbitire, inatyhyre, tii rikiyrenyke. Kia tahe rare òbiti widỹỹna wahe.

⁹ Adeereny watyyriti rewahinyre òrarudu mahãdu roo-ki risiõmy, òtadu mahãdu-wana boiõkemy. ¹⁰ Ibutumy òrarudu mahãdu-ò aõkõ adeereny rarybere. Iny ibina mahãdu, wasidu mahãdu, Deuxutyhy luukõdu mahãdu. Kia-wana noõrenymykeki, bede-ribi ihyye bexihitxinyke. ¹¹ Wiji watyyriti kia wese rewahinyre. Ityhydỹỹduy-txi ròtedu òrarudu rarehyykeki, kia roo-ki risiõmy tule iny ibina mahãdu, Deuxutyhy luukõdu, ujõmomy rybedu, wasidu, axaxa momodu, kia mahãdu-wana tahe byreòmy. ¹² Ityhydỹỹdukõdu mahãdu ywisidỹỹdu aõkõ jiarỹ rare. ¹³ Deuxu dohodỹỹdukõdu mahãdu hitxidỹỹdu rarekre. Deuxu Ryberiti-ki roire: — Òrarudu ay-ribi biòlòdỹỹnyke.

6

¹ Iny ityhydỹỹduõ widee raurenanykeki, aõbohe awire? Erysydu-ò rikidy aõbo ada ityhydỹỹdu mahãdu-ò rybeke aõbo? Uritere ityhydỹỹduòle marybekre. ² Ityhydỹỹdu mahãdu bede bede mahãdu ierysydỹỹkre. Kia

teerytenyõta aõbo. Ityhydỹỹdu mahãdu bede bede mahãdu ierysydỹỹkeki, aõna aõna iyja tahe teeryõtenyte timy rasỹdỹỹnykemy. ³ Tahe inyboho ýju aõmydỹỹnana rikieryrenykre. Kiakeki iratyre kabede aõmydỹỹnana rakieryrenyhyyke. ⁴ Erysydỹỹnana ijõdikeki, aõherekibo erysydu ityhydỹỹdukõdu-ò radymyhỹre. Ityhydỹỹdule aõtxi awire. ⁵ Kia heka adeereny ixýruna rare. Hãbu erysydu ityhydỹỹdu mahãduy-ki ratxiõre aõbo ierysydỹỹ-ki. ⁶ Erysydu ijõdihãre ta ityhydỹỹdu seriõre wii ridyke aõbo ityhydỹỹdukõdu erysydu-ò, kia awiõre. ⁷ Ityhydỹỹdu wii ridykeki, kia tahe iaõ bede eryõmy rare. Inyõ adeereny aõmy rotỹỹnykeki, urile tahe aõhõkỹmy rotỹỹnykre. Kia heka Inynyrỹ-ò õbitire. ⁸ Kaiboho ityhydỹỹdu hãre aõhõkỹmy wii tesỹnymahãtenyte. ⁹ Órarudu mahãduõ-ò, Deuxu Iòlõna uri riwahiõtyhy. Kia teeryõtenyte, iny ywimynoduõ, Deuxutyhy luukõdu, wiriõrese-ò òtadu, hãbu hãwyy wese rexiwahinymyhỹre ijõ hãbu-ò. ¹⁰ wasidu, ixidee imynomy nohõtidu, axaxamomodu, jei jeimy rybedu, inywixira aõmydỹỹnana wydydu, kia-ò Deuxu Iòlõna uri rawahiõtyhy. ¹¹ Kaiboho heka juhu kia wese toite. Wiji tahe iny Iòlò Jesuisi Kristu, anasuhode, anaixãwidinyde anatade Deuxu Tyytybytyhy-di.

¹² Ibutumy ariwinyke ixidee wikeki ibutumy aõmydỹỹnana tahe iwidỹỹ awiõre. Ibutumy arotỹỹnyke ixidee wikeki, aõ aõkõ tahe waumy-di rarekemy raremyhỹ. ¹³ Rỹsỹnaheka weryri-ò ralõmyhỹ kia-ò heka ihỹmyhỹre. Kia heka Deuxu wiwanale rahukre ikonana-ò. Umy

heka òraru-ò sohojile aõkõ rỹire. Deuxu umydikemy dorihe riwinyre. ¹⁴ Deuxu Inynyrỹ riixixanyre rubu-ribi. Tule iny kidiixixanykre taruru-di. ¹⁵ Iny umy heka Kristu rareasa rare. Kia aõbo teerytenyõte? Kabe Kristu rareasa aderana-wana rabutukre, aõkõrehe. ¹⁶ Inyõ hãbu aderana-wana roiukeki, sohoji umyhyyle wiwana roireke. Kia teerytenyõte aõbo? Kia Tyyriti Iritina-ki roimyhỹre, hãbu hãwyy-wana sohoji umyhyyle wiwana roireke. ¹⁷ Moo Wanyrỹ-wana ributunyukeki, sohoji Deuxu Tyytybyle rareke. ¹⁸ Òraru-ribi teòrehemy atximyhỹbenyke Ijõ òraru inyõ riwinykeki umywo-ribi nodu aõkõ rare. Òta òta òraru tahe inyõ riwinykeki, kia ixiumy òludu òraru-di reake. ¹⁹ Aumy Deuxu Tyytybytyhysỹ rare. Kia aõbo teeryõte? Deuxu rexiwahinyre awo-ki rasỹnyhyymy rarekremy. ²⁰ Kaiboho aumy wedu aõkõ atxitenyteri. Jesuisi Kristu adee rurureki. Tii òwynihikỹ-di anadyde, Kia tahe aumyreny-ki Deuxu-ò bealàbenyke, òbitimy bexisỹnyke aumyreny-di.

7

¹ Atyyriti dỹỹraxi rerawyònyreri. Kia rare: hãbu hãwyy-ò aderexiõhyykeki, kia heka awire. ² Hãbu tahãwyydihyye rareke, tule hãwyy tahãbudihyye rareke òta òta òraru dori sòwerek. ³ Hãbu tahãwyy-ò umy wahisidỹỹna tamy riwahinyke. Hãwyy tahãbu-ò umy wahisidỹỹna riwahinyke. ⁴ Hãwyy taumyweddu aõkõ rare, ihãbu iwedure. Tule hãbu taumyweddu aõkõ rare. Ihãwyy iwedure. ⁵ Wiòmysadỹỹõmy. Urile rexitòenykemy aõtxu-ò

wii riòmysanykre. Urile ixideewimy wiwana ratxike. Idi wiwana roikre Satanasi riixiranyheny bededỹnana riijereki. ⁶ Kia warybe bedede ywina aõkõ rare. Urile wadohodỹna rare. Adee awikeki, tuu bityhynybenykemy. ⁷ Ibutumy hãbu wawese rỹirakeki, awire. Iny sohoji sohoji tahe, Deuxu bedede ywisidỹna tamy riwahinyra ijõ wiribi lahitxi ihỹre.

⁸ Ixihy mahãdu-ò wytese mahãdu-ò wadohodỹna rewahinyre: wawese hyy rỹirakeki, awire. ⁹ Ixiweduõkeki, tahe boikre, tii arasahyy mabekelau. ¹⁰⁻¹¹ Hãbu hãwyymy heridu-ò warybe rewahinyra, tahe warybe aõkõ rare, Wanyrỹ rybe. Kia rare: Hãwyy uritere tahãbu ririõhyyke. Hãwyyõ tahãbu-ribi rexihitxinykeki, ijõ-wana roiõke ada tahãbuwanale ixyby roike. Tule hãbu uritere tahãwyy risiõmy. ¹² Ijõ-ò warybe rewahinyra Wanyrỹ rybemy aõkõ: Ityhydỹdu seriõre ihãwyy ityhydỹdukõdukeki, uritere iatysyõmy hãwyy tii-wana rarekemy ratximyhyreki. ¹³ Hãwyy ityhydỹdu ihãbu ityhydỹdukõdukeki, tule uritere iatysyõmy tahãwyy-wana rarekemy ratximyhỹreki. ¹⁴ Hãwyy dori ta hãbu ityhydỹdukõdu riõbitinymyhỹre rityhydỹnymyhỹ tii-wana ratximyhỹreki. Hãwyy ityhydỹdukõdu iwesele ta hãbu risỹnyre. Aõkõkeki ariõre ityhydỹdukõdumy raremyhỹ. Ka tahe rityhynyneri. ¹⁵ Ityhydỹdukõdu resekeki ixinamy rake. Kia wesekeki, ityhydỹdu ritaamy aõkõ ihỹre. Kaiboho ywina-di boibekemy Deuxu ratximyhỹre. ¹⁶ Hãwyy, teeryte ta hãbu rityhynykre aõbo, ada aõkõre aõbo? Aõkõ, teeryõte.

17 Iwese Deuxu iny sohoji sohoji rihitxihitxinyre wese, boibemahãke. Iwese atximahãtenynte wese Deuxu anatadenydeu kia wese boibeke. Kiamy heka reerynanyamahãre ibutumy dohodỹna-ki. 18 Inyõ notyky resyna-di bityhynykeki, kaweselemy mabeke. Inyõ õtyky resyna-di aõkõ bityhynykeki, juhuu tatemahã wese mabeke, notyky resydỹõmy. 19 Notykyresy aõ aõkõ rare, ityky resykõ tule aõ aõkõ rare. Deuxu bede ywina ywidỹna, kia heka aõ wihiky rare. 20-21 Iwese Deuxu ibutumy iny ditade wese, juhu widỹnalemy mabeke. Deòdumy aõbo tetyhynynte, tahe tuhyymy mabeke. Awedudeewimy bexihukeki tahe, idi make araokorore-ribi bohonykeki, tahe make. 22-23 Deòduõ-ò Deuxu ritakemy rarybekeki, tahe rityhynykeki, tii raòkòrò-ribi rohonyra Deuxu rue-ò òkresyõ mahãdu rityhynyrenykeki, tiiboho deòdu roire. Deuxu aradyra òwyhykỹ-di tai tahe hãbu deòdumy aõkõ boibeke. 24 Ityhydỹdu seriòre, iwese atximahãte wese adee tarasanamy Deuxu rarybereu, kia wesele boibeke.

25 Ijadòma-ò bede ywinamy Wanyrỹ Deuxu tarybe diwahinyõde. Ihãrele wadodỹna adee ariwahinykre kialemy. Deuxu dori tatòenamy riwaòbitinyre. 26 Aõhebo kowa rotỹnyre, awi aõkõ rare. Kia tahe aratohonykre: Iwese iny ratximyhỹre wesehyy, boibeke. Tii tahe wadee awire. 27 Kai aõbo hãwyymy heridu tate. Tahe ixihitxidỹmy nohõtiõmy. Kai aõbo hãwyymy heridu aõkõ tate. Tahe hãwyymy herimy nohõtiõmy. 28 Tahe hãwy-wana

boikeki. Tii òraruna aòkõ rare. Tule ijadòma roikeki tule òraruna aòkõ rare. Ibutu iny heridu iaòmydỹỹ-ki aòhòkỹmy rotỹỹnyrenyke. Ila u jiarỹ adeereny rarybere inyò aòhòkỹmy rotỹỹnyheny. ²⁹ Bededỹỹnana he iòhòre. Tai tahe adee rarybere waseriòreboho, inyò heridu ixihyno wese ratxikemy. ³⁰ Iny bedewomy ratxirerí, ixibedewodỹỹ-ribi tòhòti rosake. Iny deysamy ratxirerí, deysa-ribi nohòti rosake. Inyò aò riwymyhỹré, ihokõ wese rotỹỹnyke. ³¹ Kabede aòna aòna kai biersynanykeki iwese iersydỹỹõmy bisỹnyke. Kia aòna aòna ibutumy ituekre. Bededỹỹnanahe aòwesele rexihukre. ³² Ixiraòmy ahãbenyke, kiamy tahe adee watxiwãhãre. Inyò heridu aòkõ Deuxu aòmydỹỹna riywinymyhỹke, iwese Deuxudeewimy ratximyhỹkemy. ³³ Iny heridu heka bede aòmydỹỹna riywinymyhỹre, iwese tahãwydeewimy ratximyhỹkemy. ³⁴ Kiamy rihitxinyre. Hãwyy tule heridu aòkõ Deuxu aòmydỹỹna riywinymyhỹre taumy Deuxu Tytybytyhy òbitidỹỹmy. Hãwyy heridu tahe bede aòmydỹỹna-di ròhòtinymyhỹre tahãbudeewimy riywinykemy. ³⁵ Kia aratohodỹỹnyra adeerenywikremy. Kaiboho arataaòtyhy. Urile anawiòhenanymahãde Deuxu iòhòmyhỹreki. Iòkòramy ibutumy arahenyrenykeki watxiwãhãre.

³⁶ Ijadòma tibiedỹỹdu tatibiena-ò òbitimy aòkõ risỹnymy rexinohòtinymyhỹre. Ijadòma tahãbumy herina bede-ò rehemynyre. Tahe tatibiedỹỹna-di inyò-wana roikemy idi ihỹre, ixinamy roike. Kia òraruna aòkõ rare. ³⁷ Weryrybò heriòkemy raru-

runykeki, tii tahe awire. Tii dori irurudire iheridỹnyke heny. Tii ixiumy wedu rare. ³⁸ Tahe riheridỹnykeki, tii awire. Tule riheridỹnyõkeki, iratyretyhy awire.

³⁹ Hãwyy hãbu-wana rỹihyyke hãbu irumy. Rurukeu tahe hãwyy aõtxile roike. Urile Wanyrỹ Deuxudeewimy. ⁴⁰ Tahe wytesetyhymy ratxihyykeki, teysamy rỹikre. Tuheka jiarỹ rahõtinyreri. Deuxu Tyytybytyhy wawo-ki ratxirerimy idi rahõtinyreri.

8

¹ Katahe adeereny ararybekre: Suritxoo-ò rỹsỹna xiwedỹnyamy. Inyboho ibutumy bedeery roire. Bede ery iny aõnityhymy rixinohõtinyre. Luuna tahe inywiõhedỹydure. ² Inyõ aõerysydumy rexinohõtinykeki tii aõwihikỹ rieryõre. ³ Inyõ tahe Deuxu luukeki, Deuxu tii rierymyhỹre. ⁴ Kaa rỹsỹna suritxoo-ò xiwemy rawahimyhỹre. Kia tahe aritỹnynykre. Inyboho rieryrenyrene suritxoo aõ aõkõ rare. Sohojihyy heka Deuxu rare. ⁵ Iny deuxu aõ òta òtalemy rininimyhỹre biu-ki, bede-ki. Iwese deuxu sõwemy ihỹre wese wedu sõwe rare. ⁶ Inydeereny Deuxu sohojile rare. Inytybyreny. Tii ibutu aõna aõna riwinyre. Tamy inyboho roire. Tule inydeereny Wanyrỹ sohojile rare, Jesuisi Kristu. Tii ibutu widỹydure. Tii ratximyhỹre xiery inyboho ratximyhỹrenyrene. Tamy inyboho roire.

⁷ Tahe ibutumy kia iny rieryõre. Iny sõwemy suritxoo iny reõwarimy rỹira. Tii riki ixiwenadumy riroxikeki, tai òraruna tuu relemyhỹre. ⁸ Rỹsỹna aõkõ riwatyhenyrenyra Deuxu-ò. Tai roxiheny rỹire. Rikirỹsỹrenyõkeki,

rikiõnonyrenyõtyhy. Rikirỹsỹrenykeki, aõ rikitarenyõtyhy. ⁹⁻¹⁰ Bexiebenyke. Urile ityhydỹỹdu aokõdu ixihe-ki iatysyõmy, aurihixinahe-ki. Suritxoo hetowo-ki inyõ umy robikeki teroxiterimy, tii tule ijõ rỹsỹmy rexiwonyre, xiwe rỹsỹmy. ¹¹ Tai tahe aòraru-ki aseriòre atyhyna-ki òraruna-txi resekre. Tamy Kristu tarasamy rurure. ¹² Kiamy ityhydỹỹdu seriòre-ò taòrarunyteki, tule Kristu-ò texiòrarunyte. ¹³ Tai rỹsỹna òraru-ki ityhydỹỹ-ki waseriòre òraruna-txi resekeki, jiarỹ kia rỹsỹna ariroxiõtyhy, waseriòre òraru-ki.

9

¹ Jiarỹ adeereny rexihyymy watxiwãhãre. Jesuisi teòdỹỹnamy jiarỹ watxiwãhãre. Jesusimy, Inynyrỹrenymy rabiòremy tahõtinyinmahãtenyte aokõ, Jesusimy rabire. Waòraru-ki kaiboho ityhydỹỹdumy toite. Deuxu dee waõmysỹdỹỹ òraru-ki ayreny-ki. ² Inywitziraõ-ò òsana Deuxu deòdỹỹnakõmy watxiwãhãre. Adeereny tahe inatyhymy Deuxu teòdỹỹnamy wãhãre kaiboho dori wateòdỹỹna urihixinamy ahãtenyte Deuxu dee.

³ Kia tahe warawyòdỹỹna rare iny witziraõ-ò: ⁴⁻⁵ Jiarỹ ariroxikeki, ariòkeki, tai aokõhe awilere. Ityhydỹỹdu hãwyyõ-wana, wawana aridykekõ aõbo awileke. Kawese ibutumy Deuxu teòdỹỹna mahãdu rotỹỹmyhỹre, tule Jesuisi seriòre, tule Pedro. ⁶ Jiarỹ, Banabewanahyyle raaõmysỹdỹỹwãhãre iny aõreny tarasanamy. Kia rikirirenykeki, awikeki, aõbo. ⁷ Inyõ aõbina-ò rakeki, ta aõ aõbo riòwynyke? Aokõre.

Inyõ oworumy uva bederaty ribrònyke-wana, bederatyõ aõbo ritòleke. Inatyhymy inyõ teòte asi-ò riyrubunymyhykeki, ihowýsomy aõbo riõmyhýke? Kohe, riõmyhýke. ⁸ Kabexe hãbu wese aõbo jiarý rarybereri? Tule tahe bedeywina tyyriti aõbo riritinymy rýimyhýre. ⁹ Moisesi bedeywina ritidýýna-ki rýimyhýre: –Broreniry itaaõmyhý maixõmo tyre rariamy risymyhýreu. Deuxu aõbo broreni riwotòenymyhýre. Aõkõre. ¹⁰ Tahe waòrarureny-ki aõbo kia rarybere. Kohe. Inyõ ròbròmyhýreu, iyremy ritakemy rõhõtinyinmyhýre. Tule inyõ riòròmyhýreu, ijõõ ixidee ritakemy rõhõtinyinmyhýre. ¹¹ Deuxu Tyytybytyhy aõmydýýnanamy adeereny anaerynanykeki, idi aõna aõna aribireny aritaleke, aõbo? Kia aõnityhyre aõbo? ¹² Iny wixira aõ aribi ritake-wana, jiarýboho iratyre iu aròtarenkemy arotýýnyrenyke. Tahe tiu ròtaõhyre. Deuxu Rybewihiký týnydýýna ariokòròòtyhy. Tai ibutumy aõ wixira wixira riòludunywãhãre. ¹³ Dohodýýna heto deòdu irysyna ritamyhýre dohodýýna heto-ribi. Xiwe dinodu aõ rýsýna ritamyhýre xiwena-ribi. ¹⁴ Kia wese Deuxu rarybere; inyõ Rybewihiký ritýnynykeki, ibutumy aõmy reamyhýre ritamyhýre, Rybewihiký aõmysýdýýbro-ribi. ¹⁵ Tahe jiarý aõ aribi retaõhyre tule kia reritinyreri aõ aritakemy aõkõ aribireny. Warybe inyõ riõnonykemy aõkõ watxiwãhãre iko-ki tahe arurukre. ¹⁶ Jiarý Rybewihiký retýnynymahãre, rexierymahãre dori aritýnydýýke. Kia heka aõhõký aõkõ waloosònadikemy rare. Rybe aritýnynyõkeki,

heka aõbinatyhyõ wadee kanake inyhe. ¹⁷ Ixidee wimy Rybe aritÿnynymyhÿkeki, tai ki aritakre. Ixideewimy aõkõ aritÿnynyke-wana, ihãrele tahe itÿnydyÿmy iwahisidyÿna wadee roire. ¹⁸ Kiake-wana, timybo wawahidyÿna ihÿre. Kia heka rare. Rybewihikÿ tÿnydyÿ-ò arexiòwynyõtyhy. Aõbo inatyhymy wahõrõre, retaõhywãhãre.

¹⁹ Jiarÿ inydeòdumy aõkõ rarehyywãhã. Tahe iximy rexideòdunyre sõwemy iny òraru-ribi aritakemy. ²⁰ Judeu mahãdu-ò judeu wesemy jiarÿ rexisÿnyre, judeu mahãduõ dori òraru-ribi aritakemy idi watxireri. Moisesi bede ywina yrubudyÿdu mahãdu dee ixiwesemy rexisÿnyre iòraru-ribi dori aritakemy. Urile jiarÿ kia bede ywiny rubudyÿna aõkõ rare. ²¹ Bede ywina aõkõ mahãdu dee ixiwesemy rexisÿnyre. Urile Deuxu bede ywina dire jiarÿ Kristu bede ywina yrubudyÿdu jiarÿ watxiwãhãre. Kia iòraru-ribi aritakemy jiarÿ rexisÿnyre. ²² Irurukõdu mahãdu-ò waruru aõkõ wesemy rexisÿnyre, irurukõdu mahãduõ ritakemy. Ibutu iny deewesemy rexisÿnymy rarewãhã, aõtxile tiibohoõ aritakemy iòraruna-ribi. ²³ Ibutumy rewinyre, Rybewihikÿ dee iwiohedÿÿdukemy ixi-di wãhãre.

²⁴ Ijarana ròhònykeu ijaramy ijaranadu sohojile ròhònrya. Tiile wahidyÿna ritake. Kaiboho maijarenybenyke tii bitakemy. ²⁵ Ibutumy ijaradu ixidi rorenymyhÿre aõikõkõmy rexierynanymyhÿre. Kia riwinymyhÿ wahidyÿna ritakemy. Kia wahidyÿna retybykre. Inydee wahidyÿna tahe retybyõtyhy. ²⁶ Jiarÿ kawesemy

raijaranyre aõ aritakemy. Axiò ijesy
 resuwãhãre yhyle rehetenyneri wese aõkõ.
 27 Waumy-di ròrenyhyywãhãre. Wadeòdu wesemy
 waumy resỹnyre. Tai dori resỹnyre. Jiarỹ inyõ-ò
 Rybewiwihikỹ aritỹnynykeki, ywimy dehudu
 wesemy aõkõ arareke, adehuky-ribi riwata lau.

10

1 Boholabenyke weseriòre ityhydỹdu
 mahãdu. Inytybyreny kia biuwetyky nonoe
 rawo-di roimyhỹ. Tule ahobesòhòkỹ rawo-di
 reuròreny. 2 Moisesi, iwedu, ibutumy aho-di
 nonoe-di rexisebeny. Tai iwedu inatyhymy
 rityhynyreny. 3 Deuxu Tytytyby rỹsỹna
 sohojile wiwese wesele ibutumy rirỹsỹre.
 4-6 Deuxu Tyytybytyhy mona sohojile ihỹre. Bee
 manay-ribi nade. Mana tahe Kristuweselemy
 ihỹmyhỹre. Inynyryỹ kiamy roiremyhỹu.
 Deuxudeewimy aõkõ riwinymyhỹre. Tai rurure
 bedero-ki. Kia tahe inydeereny bedery urihixina
 ersydỹnyamy ratxireri, inyboho-dori aõbina
 widỹna aõkõ rokhotinyrenykemy, iwese
 tiiboho riwinyre wese aõkõ. 7 Inyboho suritxoo
 tyhydỹdukõmy rokoireke iwese ijõ mahãdu
 tuu rerinanymyhỹre wese kõkremy. Ritina-ki
 roimyhỹre: –Tiiboho ronymyhỹre riroxikemy,
 riõkemy. Tahe ritamanyreny risinykremy.
 8 Tule òta òtamy rrokotỹnyrenyõke iwese tii
 riwinyre wese –tai 23.000 iny rurure sohojixu-u.
 9 Deuxu urihixirenyõmyke, iwese tii riwinyre
 wese. Tai rururenyre hemylala jurutana-ki.
 10 Iburaõmyke iwese tii ribuarenyre wese.
 Tai rubudỹdu rirubunyre, Rubu Ýju wahe.

11 Kia tahe bede ery urihixidỹña erysyna inydeereny ratxireri. Riritinymyhỹre iny bede erynarenomy. Bededỹñana konana-ò iòhòmy inyboho roire. 12 Tahe inyò òbitimy rỹimy ròhòtinykeki, tii rexijemy ratxike reseke lau. 13 Ixirana isirare inydee rehemynyòtyhy rikiòludunyòtyhy. Deuxu awi rare. Riattyòtyhy iòlududỹña-txi. Tii inydeereny ixirana-ribi ixitarasana riwahinyre. Iny rurureny wesele ixirana rare. Tai rikiòludunyrenyke.

14 Waluuna mahãdu, kaiboho suritxoo luuna-ribi bexiebeny. 15 Adeereny rarybere, kaboho dori abederyrenyre kai bedeerywese-tyhymy toiteki. Mohòtinybenyke aòmybo rarybereridi. 16 Deysanamona hyna aòbo ityhydỹdu mahãdu wowydyna rare Kristu hãlubu wesemy tuu riòreki? Iny paò riyreyrenyreu, Kristu umy wesemy aòbo rare? Inydee aòbo wowydyna rare? 17 Inyboho sòwe roire. Urile tahe paò sohojihyy rare. Sohoji butunahyymy rare, paò sohojiribile yre yre rarỹsỹreu, inyboho sohojilemy roire. 18 judeu ijoi-ò betehebennyke. Kia xiwe rirỹsỹrenyreki, xiweribile ritamyhỹre. Kia aòbo òbitire. 19 Timybo jiarỹ rarybereri? Rỹsỹna aòbo xiwenamy diwahinydeki, kia aòbo aã rare ada ritxoo aã aòbo rare. 20 Kiamy aòbohe jiarỹ rarybereri? Aòkòre, tuu aòkò rarybereri. Urile, kia raxiwemyhỹre, diabo tyytyby-ò rare. Deuxu-ò aòkò raxiwemyhỹre. Kaiboho diabo tyytybyò-ò tamy bexijemy. Tii-wana uritere noõmy. 21 Wanyrỹ monamy biòkeki, tai diabo monamy tule biòõke. Wanyrỹ roxi-ki biroxikreki,

tule tai diabo rÿsÿna rÿsÿõmykre. ²² Deuxu aõbo iny kidihãrudenykre. Inyboho aõbohe ityhyrenyre iratyre?

²³ Aõwaxiny tuu botÿÿnyke. aõmydÿÿnana awire. Ihãre tahe awiõre. Aõmydÿÿnana ixidee wimy botÿÿnyke. Urile aõmydÿÿnana riwiõhenanayõhyyre. ²⁴ Uritere aaõmydÿÿnana sohojidile nohõtiõmy; tule inywitxira aõmydÿÿna-txi õhõti beake tai aõwiihikÿmy tamy biwinykre. ²⁵ Birõmyhÿke ibutummy aõ rÿimyhÿre meriadu-ki, nohõtiõmy aõbo raremyhÿmy. ²⁶ Ibutu bede aõmydÿÿna Wanyrÿ wahidÿÿna rare inydeereny. ²⁷ Ityhydÿÿdukõdu mahãduõ aratobinomy, kai makeki, biroxike ibutummy aõbo adee kidekre. Dÿÿraxiõmy araykywydyna òraru-ki. ²⁸ Tahe adee rarybekeki; kia ritxoo xiwe rare. Irÿsÿõmy, kia hãbu raykywydyna òraru-ki tamy ibinare wahe. ²⁹ Araykywydyna òraru-ki aõkõ jiarÿ rarybere, tahe iwitxira òrariki. Ijõ hãbu witxira rayky-di aõkõ aritõhõtinymyhÿke. Kia òsana inyõ rarybekre. ³⁰ Deàlanadile jiarÿ ariroxiwãhãkeki, timybo inyõ ibinamy wamy rarybeke. Deuxu-ò dori rexideylydÿÿnyra. ³¹⁻³² Tai tahe, biroxibenyke-wana, biõbenykeki, aõmy botÿÿnykeki, ibutummy Deuxu wowydyna-ò botÿÿnyke. Inyõ atyhyna-di iatysyõmy, judeu mahãduõ-ò, judeukõdu mahãdu-ò, tule Deuxu tyhydÿÿduõ-ò. ³³ Ibutu dee rarurunywãhãre tamywikemy. Waaõmydÿÿnana sohojile aõkõ rahõtinwãhãre ibutu iny aõmydÿÿna dee rahõtinmahãre tarasadÿÿmy.

11

¹ Iwese jiarỹ Kristu wesemy watzimyhỹre wese kaiboho wawesele boibekre.

² Ararybekre: –Kaiboho awirenyremy kaiboho dori iwese bede eryna araerynanyre wese ibutumy teyrubunymahâtenyte. ³ Tahe ijõmy araerynanykre. Kristu iratiwi ibutu hãbu ratyre rare. Hãbu tahe hãwyyrati ratyre rare. Tule Deuxu tahe Kristu ratiwi ratyre rare. ⁴ Hãbu rexitòenyreu, ritỹnynykeu tarahety-di, Kristu rityhynyõre. ⁵ Hãwyyõ tahe rexitòenykeu, ritỹnynykeki tarahety-di aõkõ, tii tahãbu rityhynyõre. Tii dori tarade rasymyhỹre wese ratximyhỹre. ⁶ Hãwyyõ tarade rihetynyõkeki, tii tarade riorokre. Hãwyy tarasy lau raixỹrukeki, tahe tara rihetynykre. ⁷⁻⁹ Hãbu tara rihetynyõmyhỹkre dohodỹỹna heto-ki. Bera-ò tyytyby wesemy Deuxu dee hãbu rare. Deuxu dee hãbu rare. Hãwyy tahe hãbu dee-ki rare. Hãbu heka hãwyy-ribi aõkõ dori iwidỹỹ rare. Hãwyy tahe hãbu umy-ribi iwidỹỹ rare. Hãbu hãwyy dee aõkõ relere. Hãwyy tahe hãbu dee relere. ¹⁰ Tai tahe hãwyy tara riwòmymhỹke. Iu tahe hãbu rityhynymyhỹre ýju òraru-ki. ¹¹ Deuxu ityhydỹỹduy-ki wiwesele wiweselemy ratximyhỹre. Hãbu hãwyy-di ratxikemy; hãwyy hãbu-di ratxikemy. ¹² Iwese hãwyy hãbu-ribi relereu wese, hãbu hãwyy-ribi reamy raumynymyhỹre. Deuxu ibutumy riwinyre. ¹³ Kaiboho mohotinybenyke: Hãwyy rexitòenyreu, tarade rihetynyke, aõbo ada aõkõre aõbo? ¹⁴ Hãbu iraderehemy rỹira, tarati rityhynyõmyhỹre tuu rỹira. Kiamy bede riwaerynanyrenyre. ¹⁵ Hãwyy tahe irade

rehemy r̄yira ixiruxeradỹmy r̄yira, hety wese tamy iò rarekremy wahe. ¹⁶ Inyõ iwitxiramy rexinohõtinykeki, tamy ararybekre, kia wese: Inyyreny-ki kia bede ywina rare ibutumy dohodỹna heto-ki.

¹⁷ Aõwesebo botỹnykremy adee ararybekre. Wadee awiõre iwese ahãtenyete wese kaiboho tebutunyenyeu, kia arawiõhenanyõhyre urile tahe arabinanytyhyrenyra. ¹⁸ Juhuu ararybekre timybo raholaremy: kaiboho texihitxinytenyete dohodỹnaheto-ki, kia tahe retyhynyriõremy watxireri. ¹⁹ Wiribi bexihitxinybenykeki, tai iny õbiti r̄yira bierybenykemy. ²⁰ Bibutunymyhỹbenykeu, Inynyr̄ roxina aõkõ terỹsỹmahãtenyete. ²¹ Ijõ detiteremy taroxina riwymyhỹre inywitxirako-ki. Ijõ aõ rinyõmyhỹreki rama risamyhỹre. Ijõ tahe sõwetyhymy riõmy raitxỹtemyhỹre. ²² Kai aõbo ahetoõre, tai biroximyhỹkemy, biõmahãkemy? Kia wese-ki Deuxu dohodỹna heto aõbo tetyhynyõhyymahãte. Iaõkõ r̄yira mahãdu tule teixỹrudỹnyemyhỹtenyete. Aõmybo ararybekre. Arawowydydỹnyrenyremy aõbo? Aõkõre. Tai arawowydydỹnyrenyõtyhy. ²³ Kia Inynyr̄-ribi retare, tule aerynamy adeereny rewahinyre. Kia wahisidỹnadyna txuu, Jesuisi Inynyr̄ orotxu rimyre. ²⁴ Rexitõenyredi, riòròre, idi tahe rarybera: —Kia heka waumy rare. Adeereny wahidỹmy watxireri. Kia biwinymyhỹkreu, watxi õhõtireny reakemy.

²⁵ Tule riyemyhỹre rahudi, tahe bemona hyna rimyra, idi tahe rarybera:

—Kia heka wadeewimy Deuxu, iny-wana ratx-
imyhÿre. Wahãlubu òraru-ki kia riwinyre.
Kia biõmahãbenykreu, aõu watxi õhõtireny
reakemy.

²⁶ Tiubo paõ biymahãbenykreu, bemona hyna-ribi
biõmahãbenykreu, warubu rybe tetÿnynytenyteri
idi adòðsekreu. ²⁷ Tai inyõ õhõtĩõmy riykeki-wana,
riõkeki-wana, tii Jesuisi umymy hãlubumy òraru-ki
ratxireri. ²⁸ Sohoji sohoji taaõmydÿÿnana-di
rohõtinykre, idi tahe riymyhÿre, riõmyhÿkre.
²⁹ Inyõ Jesuisi umy-di rõhõtinyõkeki, ixidee
aõbinahakÿ kidiwynyke. ³⁰ Kia òraru-ki sõwemy
binamy õhyyle toite, tule iny sõwemy rurumy
rÿira. ³¹ Iny ixi-di rohõtinykeki, aõbinahakÿ
rexierykemy, tahe iny rexiòbitinyke. Deuxu tai
aõhõkÿmy rotÿÿnyõtyhy. ³² Inynyrÿreny inyboho
riòbitinymyhÿre. Kiamy heka bede mahãdu-wana
aõkõkeki, aõhõkÿmy rotÿÿnyrenykre. ³³ Kiamy,
waseriðreboho, roximy bibutunykreu, ijõ wii
biraòbenykre. ³⁴ Inyõ rama risamy rÿikeki,
taheto-ki rioxike tai rihuõmy rÿimyhÿkre Deuxu
ywisidÿÿna-ki. Adee arehemynykreu, ijõ kia aõna
aõnamy arðerynanyrenykre.

12

¹ Deuxu Tyytybytyhy bede eryna witxira
witxiramy adeereny ararybekre, araery-
nanyrenykeny. ² Ityhydÿÿdukõdumy toitemahãu,
aõõ aradyrenyre suritxoo rybeõhõkÿ-ò. ³ Tai
arabedeerynereri: Inyõ Deuxu Tyytybymy
rarybemyhÿkeki, tii rarybeõtyhy: Jesuisi ibina
rare. Tule inyõ uri rarybeõtyhy: Jesuisi Wanyrÿ
rare. Tii Deuxu Tyytybytyhydile tuu rarybekre.

4 Deuxu Tyytyby bede eryna wixira wixira sōwemy rỹire. Deuxu sohojile tahe iwahidỹỹdu rare. 5 Aōmysỹdỹỹwi-ribi lahitxi rare, tahe Inynyrỹ sohojile rare tamy rakaaōmysỹdỹỹnyke. 6 Aōmydỹỹna wiribi lahitxi rare, tahe Deuxu sohojile ibutudỹỹdu rare. Tii iny-ò aōmysỹdỹỹna widỹỹna riwahinyre. 7 Sohoji sohoji tabedeeryna wixira wixira Deuxu Tyytybytyhy-ribi ritamyhỹre ibutu iny wiōhedỹỹmy. 8-9 Inyō-ò bede eryhykỹ wahidỹỹmy ratxireri, Deuxu Tyytybytyhy iwahidỹỹdure. Ijō-ò tahe rybe bedeerydỹỹ wahidỹỹmy ratxireri, iwahidỹỹdu tiile rare. Ijō-ò tahe ityhydỹỹtyhy-ki rarekemy. Deuxu Tyytybytyhy iwahidỹỹdure. Ijō-ò tahe, òhotibedumy rarekemy. Deuxu Tyytybytyhy risỹnyre rare. 10 Ijō-ò tahe, bedeoby widỹỹdumy rarekemy, ijō-ò rybe-di tỹnydỹỹdumy, ijō Tyytyby erydumy, ijō rybewitxiramy rarybekemy, ijō rybe wiuròdỹỹdumy. 11 Deuxu Tyytybytyhy sohojile tahe iwahidỹỹdu rare. Tii sohoji sohoji-ò riwahinymyhỹre ixideewimy.

12 Iny umy sohojihyy rare. Urile iaōmydỹỹnana sōwere. Kia wese ityhydỹỹdu rỹira ityhydỹỹdu mahāduy-ki, Kristu-ki iny sohojihyyre. 13 Sohoji sohoji mahādu-ribi rabutura, ijō judeu mahādu-ribi, ijō judeukōdu mahādu-ribi, ijō deòdu mahādu-ribi, ijō deòdukōdu mahādu-ribi. Wiji tahe Deuxu Tyytybytyhy-di sohoji hōrōmy iny rỹire. Idi tahe inyboho tỹximy rỹire. 14 Umy dori sohoji aōmydỹỹnana-di aōkō rare, sōwere tahe. 15 Inywa rarybekeki kia rarybekre òsana: jiarỹ umy aōmydỹỹnana aōkō watxireri,

debò aõkõ dori rare. Kia rarybekeki, ihãre ta umy aõmydỹnanaõlemy ratxireri. ¹⁶ Nohõti rarybekeki: rue aõkõ jiarỹ rare, tai dori umy aõmydỹna aõkõ rare, Kia rarybekeki, ihãre ta umy aõmydỹnanale ratxireri. ¹⁷ Ibutumy umy ruelemy ratxikeki, timybo rokoholarenkyre. Ibutumy nohõtiley ratxikeki, timybo rue rareke timybo robirenykre. ¹⁸ Deuxu ibutumy aõ ritidire, titxibo ixideewimy rõhõtinyre. ¹⁹ Ibutumy aõmydỹnana wiweselehekỹkeki, timybo raaõmysỹdỹnyke? ²⁰ Inatyhymy aõmydỹnana sõwere. Umy tahe sohojilere. ²¹ Rue debò dee rarybeõtyhy: Kai aõ aõkõ tate. Tule ratiheka waò rybeõmy: Kaikõkeki wadee awike. ²² Kia kỹnyhe. Aõ aõmydỹnana inydeereny iruruõmy aõmy aõkõ rỹire wese, tii aõwityhy rỹire. ²³ Tule aõbo inydee aõmy aõkõ rỹira tamyhe woreke rỹimyhỹre iruxeramy aõkõ rare, iny woreke rỹimyhỹre. ²⁴ Aõbo inyummy-ki iruxeramy rare, kia uridyỹõmy. Deuxu tahe umy aõmydỹnana ibutumy ributunyre. Tii aõ ibuturatyre rityhynyre. ²⁵ Kiawese alõreõmy umy-ki ibutumy umy aõmydỹnana wiwana raaõmysỹdỹnymyhỹre wii riwiõhenanymyhỹre. ²⁶ Sohoji aõmydỹnana txubererekeki, iuhe rubererenyke. Ijõ teysakeki inyõ riwowydynykeki iuhe reysake. ²⁷ Boholabenyke, kaiboho Kristu umy mahãduõ toite. Ityhydỹdu sohoji sohoji heka umy aõmydỹnanaõ wese rare. ²⁸ Deuxu ityhydỹdu mahãduykile iny rihitxinyre. Juhuu Jesuisi teòdỹdu mahãdu, ihewo-ribi Deuxu rybe tỹnydỹdu mahãdu, idi ierydỹdu, aõwiwihikỹ

widỹỹdu, òhotibedu mahãdu, wiðhedỹỹdu, dinoduwesedyỹnadu, rybewitxira erysydumy. ²⁹ Ibutumy deòdu aõbo roire? Ibutumy tỹnydyỹdu aõbo roire? Ibutumy erydyỹdure aõbo? Ibutumy aõwiihikỹ widỹỹdure aõbo? Aõkõre wii ihitxihitxire. ³⁰ Ibutumy ywisidyỹ rieryre aõbo? Ibutumy rybe witxira rybedu aõbo? Ibutumy rybewitxira wiuròdyỹdure aõbo? Aõkõre. ³¹ Tahe, eryna wiwihikỹmy mynymy, atximyhỹbenyke. Tahe ariteòsynykre tibo ryy.

13

¹ Ibutumy iny rybe witxira witxira arierykeki, ýju rybe adrierykeki, kia tahe luuna-di aõkõkeki, jiarỹ aõwodỹỹna widỹỹna wesemy ararekre. ² Jiarỹ ibutumy Deuxu rybewahidyỹ eryna ijõdikeki, ibutumy bedeery ijõdikeki, hãwãlò iherina-ribi aritake watyhydỹỹna kiadikeki, tahe luuna-di aõkõkeki, aõ aõkõ watxireri. ³ Ibutumy waaõmydyỹna iny aõkõ mahãdu-ò ariwahinykeki. Waumy Kristu Rybewihikỹ dee òraru-ki wòsikemy ariwahinykeki, tahe luuna ijoõkeki, kia heka aõkõweseleke. ⁴ Inyõ luunadikeki, ywimy rarekre, awimy rarekre, ihãrukõmy rarekre, luunadikeki, ixityhydỹỹdukõmy rarekre. ⁵ Inyõ luunadikeki ihỹkỹhỹkỹmy aõkõ rarekre. Ixisohojidile aõkõ rõhõtinkyre. ⁶ Òbitiõna-di deysaõmy, inatyhyle kedeysakre. ⁷ Moõ iluunadireki ibutumy aõhebo rotỹỹnykre, ibutumy rityhynykre, ibutumy riraòkre, ibutumy riòludunykre. ⁸ Luuna tiu itueõtyhy, tahe rybe tỹnydyỹna aõutxumy ituekre, rybewitxiramy rybe ituekre, bede

eryna erysynamy tule ituekre. ⁹ Inyboho iyrelemy rieryrenyre. Tule iyrelemy ritÿnynyre. ¹⁰ Aõtxumy tahe kia iyre rexihukre, ibutumy kanaerykre, kia hãbu òbiti tyhy kedehemynykeu, Kristu wahe. ¹¹ Uladumy rarewãhãu uladu wesemy rarybere, uladu wesemy ixidi rarewãhã, uladu wesemy raykywydynanyra. Hãbumy relereu tahe, wauladumy nona rerire. ¹² Wiji tahe inyboho robirenyre, iwese itxerenatÿnykowese-ki, kiatxuu tahe, wiòsanamy rokobirenykre. Katahe iny rieryrenyre txuraõ, kiatxu tahe, iwese tii inyboho dierydenyde wese rikieryrenyre. ¹³ Tahe inataõ aõmydÿÿna rÿire: ityhydÿÿna, iraròsõna, luuna. Ijõ ratyre tahe luuna rare.

14

¹ Luuna-di boibeke ibutu ijõ ratyre. Tyytybytyhy erysyna biijebenyke. Iratyre biijebenyke Deuxu rybe tÿnydÿÿna erydÿÿna. ² Inyõheka rybe wixiramy rarybekeki, hãbu-ò aõkõ rarybereri. Deuxu-ò sohojile rarybere. Inyõ irybe rieryõre. Deuxu Tyytybytyhy rybe tii erydure. ³ Inyõ Deuxu rybemy rarybemyhÿreu, iny-ò rarybereri. Tai riwiòhenanymyhÿre, riòbitinymyhÿre, riteysanymyhÿre. ⁴ Inyõ rybe wixiramy rarybereu, tiilehyy rexiwiòhenanymyhÿre. Inyõ tahe rybe ritÿnynyke wana, dohodÿÿna mahãdu riwiòhenanyre. ⁵ Ibutumy rybe wixiramy rarybekeki, tii tahe wadee awire. Tahe ibutumy Deuxu Rybewihikÿmy rierynanykeki, kia iratyretyhy wadee awire. Deuxu rybe tÿnydÿÿna tahe, rybe wixiramy rybedu ratyre

rare. Wiuròsòdỹ̃dudile rybe wixiramy rarybeke dohodỹ̃du mahãdu wiòhedỹ̃my rarekemy. ⁶ Jiarỹ adeereny ararybekeki, rybewixira-di. Tiwesebo arãwiòhenanyrenyke. Urile bede erytỹmyra-di, erynatyhyhyky-di, inatyhyeryna-di araerynanykeki, kia-di tahe arãwiòhenanykre. ⁷ Ka tahe wiudỹ̃na rare. Wyhyhykỹ jurònawesena ada rerotisõmo wiudỹ̃na kidiwiunykeki, tahe awimy riwiunyõke, timykibo iny rieryke aõbo riwiunyreri. ⁸ Tule juròna òbitimy ritxurònyõkeki, timykibo aõbinadu mahãdu rierykre aõbina-ò nomy rexiywinykemy. ⁹ Kaiboho tule kiawesere. Inyõ arybe rieryõkeki, tiwesebo rieryke aõmybo tarybetenyteri. Kiawese dori yhydeele tarybetenyteri wese. ¹⁰ Inatyhymy sõwemy rybe wixira rỹire bede-ki, ibutumy tahe aõna aõnamy rybedu rarybere. ¹¹ Aõmybo rarybere arierykõkeki, rybedu dee jiarỹ iny wixira, rybewixiraõ tamy rare, tule tii wadee rare. ¹² Kaiboho Deuxu Tyytybytyhy eryna teijetenyeri. Tai dohodỹ̃na mahãdu wiòhedỹ̃my marurunybenyke. ¹³ Inyõ rybe wixiramy rarybekeki, iòbitidỹ̃namy rexitòenyke. ¹⁴ Rybe wixiramy arexitòenykeki, watyytybyle rexitòenyreri waraykywydyna-ò ralòõtyhy. ¹⁵ Tai tahe aõhebo arotỹ̃nykre? Watyytyby-di, warayky-di arexitòenykre. Idi watyytyby-di warayky-di arawiunykre. ¹⁶ Kai atyytybyle-di textitòenymyhỹteu, timykibo inyõ rierykemy? Idi rarybeke aixitòedỹ̃na rexihukeu. Tii dori arybe rieryõre. ¹⁷ Kai tahe inatyhymy awimy textitòenyte, tai tahe iny aõ rieryõhyre, idi

riwiòhenanyõtyhy. ¹⁸ Deuxumy reàlàwãhãre. Jiarỹ dori aratyrereny rybe witziramy rarybemahãre. ¹⁹ Tahe dohodỹỹna mahãdu-ò iruyre rybe eremy ierysynamy ararybeke ada sõwemy rybe eremy iwitzira rybemy anarybekeki. Juhule wadee awityhyre ijõ ratyre-ki iny kiawese inatyhymy reerynanyre.

²⁰ Waityhydỹỹdu seriòre uladu raykywesemy aõkõ bexiraykynymyhỹbenyke. Inyery bedeeryhykỹ wese maraykynybenyke. Aõibina erysynale uladu aõeryõ wesemy boibeke. ²¹ Bede Ywina tyyriti-ki kia rỹire: –Kia inydee, hãbu rybe witzira-di anarybekre. Ihãre ta warybe dee tiibohe roholarenyõkre. –Kiamy tahe Wanyrỹ rarybere. ²² Inatyhymy tahe iwitzira rybe rybemy ityhydỹỹdu mahãdu dee deòsina aõkõ rare. Kia ityhydỹỹdukõdu mahãdu dee deòsina rare. Tule Deuxu rybe tỹnydỹỹna ityhydỹỹdu mahãdu-ò rare. ²³ Dohodỹỹna mahãdu wii ributunykeu, rybewitziramy rarybemyhỹreki. Ityhydỹỹdukõdu mahãdu ralòkeki, iny ierykõdu ralòkeki, timybo tii rõhõtinyke. taitxýtetenyterilemy idi rõhõtinyke. ²⁴ Tahe ixityre ityhydỹỹdukõdu mahãdu ralòkeki, tahe Deuxu rybemy rarybereriò, ralòkeu, tii rexierykre òrarudumy rare, ibutumy aõwõmy roholare tarayky riixixanyke. ²⁵ Aõbo tawo-ki riwõmy rỹimyhỹredi rexierymy ixi-di rõhõtinykre. Tai resekre tatiowomy Deuxu deàlànamy reàlàkremy. Tule rarybekre: – Inatyhymy Deuxu ayreny-ki ratxireri.

²⁶ Aõhebo dohodỹỹna-ki rokotỹỹnyrenykre waseriòreboho wii rikibutunyrenykreu. Kia heka rare: Inyõ wiuõmy kanawiuynykre, ijõ tasỹ

Deuxu rybe bede erydỹna kedeerynanykre, ijõ itỹnydỹnyamy kanarybekre, ijõ rybewitxiramy rybena kanarybekre, ijõ iwiuròsòdỹnyamy kanarybekre. Aõhebo botỹnybenyke ityhydỹỹdu wiòhedỹnyamy rarekemy. ²⁷ Inyõ rybewitxiramy rybemy ratxire riki, inatxi inataõlemy rarybeke, wihewomy, tule iwiuròsòdỹỹdulemy rarybekre. ²⁸ Wiuròsòna ihoõkeki, rybeõlemy ronyke dohodỹỹna heto-ki. Ixiwanale Deuxu-di rõhõtinyre, rexitòenymy. ²⁹ Urile inatxi, inataõlemy rybe tỹnydỹỹdumy rarybekre wana, ijohonadu mahãdu tahe irybe-di rõhõtinytyhyke timybo. ³⁰ Ijõhonadu-ò itỹnydỹỹna rybemy ratxikeki, rybedu rexihudi rarybekre. ³¹ Ibutu dori Deuxu rybemy rarybekre, sohoji sohojimy. Tai ibutumy rierykre, reysakre. ³² Rybe tỹnydỹỹdu mahãdu rayky, tiile rexierymyhỹkre. ³³ Deuxu tahe wimy uriuridỹỹdu aõkõ rare; tii tahe õbitina widỹỹdu rare. Ibutu ijõ dohodỹỹna heto-ki kia wesemy rare.

³⁴ Hãwyy tahe dohodỹỹna-ki roholamy rỹimyhỹre rybeõhykymy tai aõwedumy aõkõ. Ywilemy rỹirake iwese judeu bedeywidỹỹna roimyhỹre wese. ³⁵ Tỹỹraxinadikeki taheto-ki tahãbu-ò rỹỹraxike. Hãwyy dohodỹỹna-ki rarybemyhỹre heka ixỹruna rare. ³⁶ Timywese tahõtinytenyete. Deuxu rybe aõbo aykyreny-ki ròhònyre ada kaiboho sohojile aõbo ijõdire.

³⁷ Inyõ rybe tỹnydỹỹdumy ixi-di rõhõtinykeki ada Deuxu Tyytybytyhy-ò wiòhedỹnyamy rarekeki. Timybo rarybekre. Kia waryberiti heka Deuxu bede ywidỹỹna rierykre. ³⁸ Inyõ kia rityhynyõkeki, tii wile ratyhyõdỹỹõkre.

³⁹ Iribi tahe waseriòre t̃nyd̃ỹd̃umy boibekemy atxibenyke. Ixinamy rybewitxiramy iny rarybemyh̃yke. ⁴⁰ Ibutumy aõhebo bot̃ỹnybenykre. Òbitilemy, ywilemy.

15

¹ Aõtxi õhõtireny araijarad̃ỹnykre. Kia tahe rare. Rybewihik̃y iwese adeeremy ret̃nynyre wese, tetyhynytenyete wese, tule tetyhynyhy ahãtenyete. ² Tai tahe tarasanawo-ki ahãtenyete rybe teeryhy ahãtenyete ki iwese ret̃nyd̃ỹnyre wese. Aõkõkeki aròtenareny aõtyhy aõkõ adeeremy ih̃yre. ³ Juhuutyhy adeeremy ret̃nynyre iwese raholare wesemy. Kia rare: Kristu iny òrarureny dee rurure. Kiamy heka ritid̃ỹna roire. ⁴ Tule mana wabede-ò rahãluure. Inataõ txu idi r̃yidi tahe, rubu-ribi rexixare, ritid̃ỹna rarybere wese. ⁵ Rexideòsinyre Pedro dee, idi tahe waòinatxi mahãdu dee. ⁶ Idi tahe 500 iny ratyete tuu robire. Kia iny ityhyd̃ỹdu seriòre mahãdu ibutumy rexibutunymyh̃yre Jesusimy robire. Ijõ rurure kia butud̃ỹnay-ribi, tahe ijõ irulemy ih̃ymyh̃yre. ⁷ Iribi tahe Txiau tuu robire, idi tahe ierydu mahãdu ibutumy tuu robire. ⁸ Ihewo-ribi tahe jiar̃y tuu rabire. Iwese uladu ibeded̃ỹnanakõmy reare wese tuu rabire. ⁹⁻¹¹ Jiar̃y ierydu hewo ludu rare. Uritere erydumy wanid̃ỹõmy watxiwãhãre, raix̃yrure wahe. Jiar̃y dori juhū ityhyd̃ỹdu mahãdu aõhõk̃ymyd̃ỹdu rare. Deuxu ruxetòenale dori aõmy watxiwãhãre. Iruketòena aõnihik̃my waki riwinyre. Jiar̃y dori ibuturatyete aõmys̃d̃ỹna rewinyre. Tahe jiar̃y aõkõ wãhãre. Deuxu ruxetòenamy wahãre jiar̃y

aõbo ada tiiboho aõbo adeereny relyyrenyire, idi kaiboho tetyhynletenyte.

¹² Kristu rubumy roira-ribi rexixara, kiamy heka rarybemahãrenyire. Aõherekibo inyõ

rarybereri rurumyhÿre-ribi inyõ rexixaõkremy.

¹³ Inyõ tiu rubu-ribi rexixaõkeki, Kristu tahe rexixaõre tarubu-ribi.

¹⁴ Kristu rubu-ribi rexixaõre wana, jiarÿboho aõmy waryberenyõna idi aõ atyhydÿÿnaõna.

¹⁵ Kristu inatyhymy rexixaõkeki, inyboho Deuxumy ruimy rybedu mahãdumy roire. Kristu ixixana rybemy dori

jiarÿboho rarybemyhÿrenyire. Kiata bohe Deuxu, Kristu riixixanyõlere.

¹⁶ Rubumy roimyhÿre mahãdu rexixaõkeki, taita Kristu rexixaõre.

¹⁷ Kristu rexixaõkeki, ainatyhynareny aõ aõkõ rare. Aõrarudile ahãtenyite.

¹⁸ Tule, ityhydÿÿ-di rurure mahãdu, biu-ò ròiõtyhy.

¹⁹ Kabede-ki sohojile inyboho Kristu riraõmyhÿreki, inyboho bedewotyhytyhymy roire.

²⁰ Inatyhymy taheka Kristu rubumy roire-ribi rexixare. Tii juhuuludu rubu bede-ribi

dòòsede mahãdumy roirekemy, tai iny tule rekexixarenykre.

²¹ Iwese hãbu sohojiõ rubu diwyde wese, tule hãbu sohojiõ rubu-ribi ixixana diwyde.

²² Iwese Adaõ-ki ibutumy iny rurukemy rÿimyhÿkemy tule Kristu-ki ibutumy ixixana kiditakre.

²³ Kristu bededÿÿnana kedehemyhÿkreu, rubu-ribi ixyby ixixana kòdòhònykre. Kristu juhUU rexixare, ihewomy

tahe taeryna mahãdu kidiixixanykre. ²⁴ Tai tahe bede konanakre. Jesuisi ibutu wedu mahãdu, bede dinodu mahãdu, Iòlò mahãdu kanahukre.

Tahe ibutumy tyby Deuxu-ò òlòna kidiõkre.

²⁵ Jesuisi tahe ibutu ratyre Iòlòmý ratxikemy rarehyykre. Iòludu mahãdu ibutumý iwarawo-ki rÿykre. ²⁶ Iòludu konana heka, rubu rare. Tii tule riixãwididÿÿnykre. ²⁷ Ryberiti kiawese roire: — Deuxu tahe ibutumý iwarawo-ki ritidireri. Iximy ritidiõtyhy tii dori tidisidu rare. ²⁸ Rexihudi tahe tule iRiòre ritidikre. Tai tahe Deuxu ibutu iòlòmý rarekre.

²⁹ Rubumý rÿira ixyby kedexixaõkeki aõherekibo iny deròwy teratisebenyteri, rubumý roira mahãdu hãrehekÿle wahe. ³⁰ Aõherekibo berebunatyhyhykÿ-txi inyboho iòhãrumý ratximahãrenyre txuõ txuõlemy. ³¹ Ibututxu rubu reijemyhÿre. Adeereny wawowydynatyhymý watxireri. Jesuisi Kristu Inynyrÿ òraru-ki. Tai heka kia lau rarybemahãre. ³² Hãbu mahãdu-ò Efesu hãwã-ki iròdu debure-ò aõbina wese resumahãreki aõtyhybo aritakre? Inatyhymý aõbo? Rubu rexixaõkeki, rikiroxiryrenyke, rikiõrenyke, biurasòmý dori rukururenýkre. Aõ aõkõ inytyhydÿÿna. Kia riki ityhydÿÿdukõdu mahãdu tuu rexirybenyre, abiòwa mahãdukeki. ³³ Ixi itxenadÿÿõmy: kia biòwa bina dori iny ixihemy riatymyhÿhÿre. ³⁴ Ywityhylemy boibeke, òbitilemy òrarurenýõmy, sõwemy iny Deuxu rieryõre. Kia heka iny ixÿrudÿÿnarený rare, tai rarybewãhãre.

³⁵ Tahe inyõ kanarybemyhÿkre: —Timybo rubu kedexixakre. Aõmywesemykre iumý? ³⁶ — Itxÿte, juhúu alòboròna rabròðkeki tiu txuhuõna. ³⁷ Telòho iny ribòrònýõtyhy, ityle iny ribòrònýke. Iwese maixõmoty ribòrònýke ada oworuty wese. ³⁸ Ibututy-ò Deuxu iraty umý riwahinymyhÿre ixideewireki. Deuxu ixideewimý alòbòròna

ritxuhudỹỹnymyhỹre timybo? ³⁹ Dee ibutumy wiwese wese aõkõ rare. Inyde, iròdude, nawiide, uturade ibutumy tahe wiribi hitxi hitxire. ⁴⁰ Biumy rỹira mahãdu tule lahitxire, aõwitxira witxira bedemy rỹira kia wowydynareny wiribi hitxire. Tii-wana wimy rahitxirananyre. ⁴¹ Txuu ahãdu, taina, iloosònareny wiribi hitxire. Taina ijõ taina-ribi iruxeratyhyre. ⁴² Tai tahe kia wese rubu-ribi ixixana rỹimyhỹre. Umy rubu su-ò rahãloodỹỹmyhỹre rarònyhe txu. Idi tahe irulemy kòdòhònykre, alòbòròna ruhunymyhỹre wese tahe umy tuedeõnaõ. Bede luruhukỹ-ki rahãloodỹỹmyhỹre, tahe loosònatyhy-ki kòdòhònykre. ⁴³ Iruruõ-di umy heka rahãloodỹỹnymyhỹre ibinare, tahe iruxeramy tarurutyhy-di kòdòhònykre. ⁴⁴ Iny umy wesemy rahãloodỹỹmyhỹre, tahe tyytyby wese kia umy-di kòdòhònykre, biuludu mahãdu wahe. ⁴⁵ Kiamy heka ritidỹỹna-ki roire. Iny umy riuhemyhỹreki, tule tyytyby umy riuhemyhỹremy rỹire: Juhuu inyiru Deuxu riwinyre Adaõ heka rare. ⁴⁶ Juhu tahe inyumyreny tayry-di riwinyre idi tahe rityytybynyre. ⁴⁷ Juhuu ludu hãbu suribi ije rare. Ihewo-ribi Hãbu biu-ribi ihỹre Kristu wahe. ⁴⁸ Juhuu hãbuwesemy ibutumy iny bede ludu ihỹre juhUU inytyhy wese wahe. Hãbu biuludu wesemy ibutumy biu ludu mahãdu ihỹre. ⁴⁹ Tai tahe kabede hãbu wesemy inyboho rỹimyhỹrenyrene wesereki, tule biu ludu Hãbu wesemy rỹkỹirenyke.

⁵⁰ Waityhydỹỹdu Kia heka rarybemahãhyreri, iwese inyboho ihỹmyhỹrenyrene wesemy tiu Deuxu Òlòna-ò ralòõtyhy. Iny umy heka

ruruhy umy rare, tai tahe Deuxu Òlona ritaõtyhy, kowa-ò dori iny umy ruruõtyhy. 51-52 Tahe aõbo teeryõte adee aritõnynykre: Ibutumy iny ruruõkre. Ibutumy ityhydõyõdu iny ruruõle iumy riwixiratõmyranykre, aõwesele reakre, iny tarue riberenymyhõre wese reakre, ikonana jurõna ritxurõnykre. Jurõna ritxurõnykre idi ibutumy ityhydõyõdu rubumy rõira riumywitxiratõmyranykre umytuedeõna-di. Inyboho ityhydõyõdu mahãdu tulekre. 53 Tahe rekexiwiurõnyrenyke, iny bede umy dori rurumyhõre. Rakaumynykre umy witxira-di taita rukururenyõtyhy. 54 Iny umy witxiradikreu, tahe kia rybe rexihumy rõykre: Ryberitina rarybere: –Rubu ijesu rikitarenykre: 55 – Aõherekibo rubu, aijesuna wawana tetaõta? Aõherekibo tiwamytxitidõyõnyõte? 56 Òraru rubumytxitidõyõdu rare. Bedeywidõyõ òraru rurudõyõna rare. 57 Deuxu umymy rekealãmehõyõkre, tii dori ijesu inybohoreny ritakemy riwiõhenanymyhõre. Jesuisi Kristu Inynyrõ-di diwiõhenanymyhõde. 58 Tahe weseriõre luu mahãdu, bityhynyhybenyke, ywihyymy ahãbenyke, Wanyrõ aõmysõdõyõna-ò hyy tiemy ahãbenyke. Aaõmysõdõyõna Wanyrõ dee, idi inydee awimyrarootinymyhõre.

16

1 Nierumy ararybekre. Kia bibutunykemy kowa tyhydõyõdu mahãdu-ò, Judeia mahãdu wahe. Iwese Alaxia mahãdu-ò ròerynanyre wese, kaiboho tule ijõ dee bitabenyke. 2 Semana juhu ludu txuu, iny sohoji sohoji tiwesebo tõtatenyte

jura birarenymahãbenyke rawahikremy. ³ Tai adehemynykreu kia nieru rexihumy rÿikre myiõtyhy tahe ijõ rarasamy. Tahe mobo kai tyyriti-di biditakre, tii-wana nieru iny ariteònykre Jerusalẽ-ò. ⁴ Tahe jiarÿ arakewana iny dee wikeki, tuu wawana kodoikre. ⁵ Macedonia bede-ò arakre rahudi arehemynykremy adeereny watxireri. Macedonia-di delemy arakre. ⁶ Ararorehenykre òsana biubede taile arahukre awanarenhyhyle. Tai ele elemy biwatÿidÿÿnykre titxibo arakemy. ⁷ Deuxudeewikeki urihimyò aõkõ akireny bede arieke bededÿÿnana arahukre akireny. ⁸ Efesu hãwã-ki Pentecoste woranabedehesi konana-ò ariijekre. Idi tahe arakre. ⁹ Ijõtòbònahakÿ wese irayhyky rÿimyhÿre waaõmysÿdÿÿ. Tai waaõmysÿdÿÿna irutaõre, ihãre ta wamy òludu sõwere. Namy sõwehyymy taheka òludu rÿire.

¹⁰ Tahe, Tximòtxi rakeki, iixÿru lau biijemy tii dori Deuxu aõmysÿdÿÿna diwinymyhÿde wawese. ¹¹ Inyõ Tximòtxi-di aõmy aõkõ ihÿkeki heka wadee awiõre. Wadee itÿina-ò biwiòhenanybenyke ywina-di. Reraõmahãre dori ityhydÿÿdu seriòreboho wana kanakemy. ¹² Inyseriòre Apòlo-ò sõwemy rarybewãhãre arorarenymy rakemy ijõ iny seriòreboho-wana. Tahe tii heka Deuxudeewimy aõkõ idi rõhõtinyinmyhÿre. Idi tahe rakre ixideewimy tiu txumybo.

¹³ Aõu aõu bexiywinylemy borukubeke. Inatyhymy òbitimy myibenyke, hãbu rurutere wesemy bexirurudÿÿnyke. ¹⁴ Aõhebo botÿÿnybenykemy ywina-di luuna-di botÿÿnymy boibemahãke.

¹⁵ Tefana, tasÿ mahãdu-wana Akaia bede ludu-ki ityhydÿÿdumy juhuhu rare. Kia teerytenyte.

Tiiboho ityhydỹdu mahãdu wiòhedỹduhyymy ihỹrenyre. ¹⁶ Tamy boholabenyke, ibutumy tamy wityhymy biwinybenyke. Tule kia wese wiòhedỹdu biwiòhenanybenyke. ¹⁷ Tefana, Fortunatu, Akaio kaò ditehemynydenyde. Taita wadeysamy watxireri. Tiiboho riwawiòhenanyrenyre kaiboho kaki aõkõ atximahãtenyteki. ¹⁸ Tiiboho wawo-ribi riwateysadỹnyre, araykyreny òsỹny tule wahe. Kia mahãdu heka ratyhydỹmyhỹke.

¹⁹ Kaki Asia bedeki ibutumy dohodỹna mahãdu tarybe wehityhyna adeereny riwahinyreri. Akila, Prisila-wana taluuna Wanyrỹnimy rybe adee riwahinyrenyreri taheto-ki dohodỹnareny mahãdu tule wahe. ²⁰ Ibutu seriòre mahãdu rybe wehityhyna adeereny riwahinyreri. Birybenybenykreu wii bimybenykre wiwetya-ki seriòrewesemy tamy luòsõna òbitityhyna-di buòbenykre.

²¹ Iroo tahe jiarỹ ariritinykre wadebò-di wahe. Jiarỹ Paulo warybe wehityhyna rewahinyre.

²² Inyõ Inynyrỹ luuõkeki, aõbinahakỹbo tamy kanake, kiamy rexirybenyre: ‘Maranata’ kia heka Jesuisi wymy kanake rare. ²³ Deuxu luuna adeereny kanakemy idi watxiwãhãre. ²⁴ Ibutu-ò waluuna Jesuisi Kristumy. Kie.

Deuxu Rybe Tyyriti **New Testament in Karajá (BR:kpj:Karajá)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Karajá

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Karajá [kpj], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Karajá

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

55ce0bcd-101e-52a3-984e-847027efe150